DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)
av den 13 juli 1983*

I mål 152/82

har juge de paix i Bryssels fjärde distrikt till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Sandro Forcheri och Marisa Marino, gift Forcheri, Linkebeek,

och

Den belgiska staten, företrädd av ministern för nationell utbildning och fransk kultur,

och

Asbl Institut supérieur de sciences humaines appliquées – École ouvrière supérieure, Anderlecht.

Begäran avser tolkningen av artiklarna 7 och 48 i EEG-fördraget, rådets förordning nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT nr L 257, 19.10.1968, s. 2, fransk version; svensk specialutgåva, del 05, volym 01) samt artiklarna 12 och 13 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier.

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. O'Keeffe samt domarna P. Pescatore, G. Bosco, T. Koopmans och K. Bahlmann,

generaladvokat: S. Rozès,
justitiesekreterare: P. Heim,

meddelar följande

* Rättegångsspråk: franska.

dom

DOMSKÄL

1 Genom en dom av den 11 december 1981, som kom in till domstolen den 14 maj 1982, har juge de paix (distriktsdomstolen) i Bryssels fjärde distrikt enligt artikel 177 i EEG-fördraget ställt två frågor om tolkningen av artiklarna 7 och 48 i fördraget, rådets förordning nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT nr L 257, 19.10.1968, s. 2, fransk version; svensk specialutgåva, del 05, volym 01) samt artiklarna 12 och 13 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier.

2 Frågorna har framställts inom ramen för en tvist rörande en extra inskrivningsavgift, den s.k. studieavgiften för "utländska studerande" som krävdes vid läsårens start 1979 och 1980 av hustrun till en tjänsteman vid kommissionen som tjänstgör i Bryssel. Båda makarna är italienska medborgare.

3 Den nämnda avgiften har i Belgien sedan läsårets start 1976 i princip tillämpats på alla studerande som inte är belgiska medborgare och vars föräldrar inte är bosatta i Belgien. För annan högre utbildning än universitetsutbildning – till den förstnämnda räknas den undervisning som meddelas vid Institut supérieur de sciences humaines appliquées där Marisa Forcheri var inskriven – föreskrevs det i ett cirkulär från utbildningsministeriet av den 8 juni 1978, som gällde vid tidpunkten för de inskrivningar som avses i målet vid den nationella domstolen, att någon betalningsskyldighet beträffande studieavgiften för "utländska studerande" inte förelåg för bl.a. studerande vars föräldrar är utländska tjänstemän som är anställda i Belgien vid Europeiska gemenskaperna eller vars makar är bosatta i Belgien, där utövar förvärvsverksamhet och betalar skatt till den belgiska staten. Det skall dock anmärkas att maken – och inte längre endast barnen till en i Belgien bosatt tjänsteman vid gemenskaperna, – enligt ett cirkulär av den 12 maj 1981, för läsåret 1981/82 likställs med studerande som är belgiska medborgare.

4 Som svar på en förfrågan från Sandro Forcheri uppgav utbildningsministeriet i en skrivelse av den 7 maj 1980 att Marisa Forcheri inte kunde "befrias från studieavgiften för utlänningar även om hon är gift med en tjänsteman vid Europeiska gemenskaperna, eftersom denna förmån endast kan beviljas om den studerandes make utövar förvärvsverksamhet och betalar skatt till den belgiska staten, vilket inte är fallet med tjänstemän vid Europeiska gemenskaperna".

5 Sedan sökandena i målet vid den nationella domstolen väckt talan vid juge de paix i Bryssels fjärde distrikt, som fann att det i målet förelåg tolkningsproblem angående gemenskapsrätten, har den domstolen ställt följande frågor till EG-domstolen:

1) Är det enligt gemenskapsrätten – och särskilt med hänsyn till den princip om icke-diskriminering mellan medborgarna i Europeiska gemenskapens medlemsstater som fastslås bl.a. i artikel 7 i EEG-fördraget och på området för fri rörlighet för arbetstagare i artiklarna 48 och 49 i fördraget, med hänsyn till artikel 12 i rådets förordning nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen, ändrad genom rådets förordning nr 312/76 av den 9 februari 1976, och med hänsyn till artikel 12 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier – lagenligt att i Belgien av studerande som är gifta med tjänstemän vid Europeiska gemenskaperna, som är medborgare i en medlemsstat och som bor i Belgien på grund av att deras makar måste bo där till följd av sin anställning vid någon av Europeiska gemenskapernas institutioner, kräva betalning av en studieavgift för "utländska studerande" som inte krävs av belgiska och luxemburgska studerande.

2) Strider det inte mot artikel 13 andra stycket i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier, om en befrielse från denna studieavgift för "utländska studerande" vägras de ovannämnda studerande på den grunden att deras makar i egenskap av tjänstemän vid Europeiska gemenskaperna inte betalar någon skatt till den belgiska statskassan?

6 Dessa frågor syftar till att göra det möjligt för den nationella domstolen att bedöma om det är förenligt med gemenskapsrätten att enligt en nationell bestämmelse av maken till en gemenskapstjänsteman, som bor i en medlemsstat och där fullgör sin tjänst, kräva betalning av en inskrivningsavgift för deltagandet i högre utbildning om en sådan avgift inte krävs av en inhemsk medborgare eller dennes make.

7 Det skall till en början erinras om att artikel 7 i fördraget inom fördragets tillämpningsområde och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördraget förbjuder all diskriminering på grund av nationalitet.

8 Det är ostridigt i detta fall att den belgiska regleringen föreskriver olika behandling på det ifrågavarande området av belgiska medborgare och medborgare i andra medlemsstater. Den nationella domstolens fråga går därför ut på om betalningen av inskrivningsavgiften i fråga om maken till en gemenskapstjänsteman, som inte är belgisk eller luxemburgsk medborgare, hör till "fördragets tillämpningsområde" och, om så är fallet, huruvida den omständigheten att de i Belgien bosatta gemenskapstjänstemännen är befriade från betalning av skatter till den belgiska staten kan ha någon betydelse.

9 Som svar på denna fråga skall konstateras att gemenskapstjänstemännens rättsliga ställning i den medlemsstat där de tjänstgör faller inom fördragets tillämpningsområde av två skäl, nämligen på grund av deras anställningsförhållande till gemenskapen och därför att de skall åtnjuta alla de förmåner som följer av gemenskapsrätten för medlemsstaternas medborgare när det gäller fri rörlighet för personer, etablering och social trygghet.

10 I artikel 48 i fördraget föreskrivs att fri rörlighet för arbetstagare skall säkerställas inom gemenskapen senast vid övergångstidens utgång. Denna fria rörlighet skall innebära att all diskriminering av arbetstagare från medlemsstaterna på grund av nationalitet skall avskaffas vad gäller anställning, lön och övriga arbets- och anställningsvillkor.

11 Det framgår av såväl gemenskapens lagstiftningspraxis som domstolens fasta rättspraxis att rätten till fri rörlighet inte skall tolkas restriktivt. Som fastslås i ingressen till rådets förordning nr 1612/68 utgör fri rörlighet en grundläggande rättighet för arbetstagare och deras familjer, eftersom arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen måste vara ett av de medel som garanterar att en arbetstagare får förbättrade levnads- och arbetsvillkor och förbättrad social ställning.

12 Enligt femte stycket i ingressen, beaktandemeningen oräknad, i samma förordning kräver rätten till fri rörlighet, för att den objektivt sett skall kunna utövas i frihet och värdighet, att man säkerställer lika behandling, både praktiskt och juridiskt, i allt som rör den faktiska verksamheten som anställd och rätten till bostad, och likaså att hinder för arbetstagarens rörlighet avlägsnas, särskilt när det gäller arbetstagarens rätt att få ha sin familj hos sig och förutsättningarna för att familjen skall kunna inlemmas i värdlandet.

13 Frågan uppkommer därför om tillträde till undervisning, särskilt sådan som gäller yrkesutbildning, omfattas av fördragets tillämpningsområde.

14 I artikel 128 i fördraget föreskrivs att rådet på förslag från kommissionen och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén skall fastställa allmänna principer för att genomföra en sådan gemensam politik i fråga om yrkesutbildning, som kan bidra till en harmonisk utveckling såväl av varje enskild stats ekonomi som av den gemensamma marknaden.

15 Med tillämpning av denna bestämmelse har rådet antagit beslut 63/266 av den 2 april 1963 om allmänna principer för genomförande av en gemensam yrkesutbildningspolitik (EGT, 20.4.1963, s. 1338, fransk version; svensk specialutgåva, del 16, volym 01). I ingressen till detta beslut anges bl.a. att genomförandet av en gemensam yrkesutbildningspolitik kommer att bidra till att åstadkomma fri rörlighet för arbetskraften samt att var och en under de olika skedena i sitt yrkesliv skall ha tillgång till passande grundläggande utbildning och vidareutbildning samt den omskolning som är nödvändig.

16 Enligt den andra principen som beslutet innehåller skall den gemensamma yrkesutbildningspolitiken ha vissa grundläggande mål som bl.a. omfattar att åstadkomma förutsättningar som garanterar passande yrkesutbildning för alla och att erbjuda var och en allt efter håg och fallenhet, yrkeserfarenhet och yrkeskunskap möjlighet till befordran eller utbildning för verksamhet på en ny och högre nivå.

17 Härav följer att, även om undervisnings- och yrkesutbildningspolitiken inte som sådan tillhör de områden som genom fördraget underställts gemenskapsinstitutionernas kompetens, tillträdet till sådana utbildningsformer dock faller inom fördragets tillämpningsområde.

18 Om en medlemsstat, som genomför undervisningsverksamhet som särskilt avser yrkesutbildning, av en medborgare i en annan medlemsstat som lagligen uppehåller sig i den förstnämnda medlemsstaten kräver en inskrivningsavgift för att den medborgaren skall få delta i undervisningen men inte kräver en sådan avgift av de egna medborgarna, innebär detta följaktligen en diskriminering på grund av nationalitet som är förbjuden enligt artikel 7 i fördraget.

19 Vad beträffar de särskilda förhållandena för en gemenskapstjänsteman och hans familj skall erinras om att tjänstemannen enligt artikel 20 i tjänsteföreskrifterna normalt skall vara bosatt på anställningsorten. För övrigt är han visserligen enligt artikel 13 andra stycket i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier befriad från nationella skatter på den lön och de arvoden han får av gemenskaperna, men är i gengäld enligt första stycket i samma artikel skyldig att betala skatt till gemenskaperna på

sin lön och sina arvoden. Värdmedlemsstaten har som medlem i gemenskaperna indirekt fördel av detta. Den omständigheten att tjänstemannen inte betalar någon skatt på sin lön till statskassan utgör därför inte något giltigt skäl för att behandla tjänstemannen och hans familj annorlunda än en migrerande arbetstagare vars inkomster beskattas i bosättningslandet.

Rättegångskostnader

20 De kostnader som har förorsakats de italienska och brittiska regeringarna och kommissionen, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

– angående de frågor som genom dom av den 11 december 1981 förts vidare av juge de paix i Bryssels fjärde distrikt – följande dom:

Om en medlemsstat, som genomför undervisningsverksamhet som särskilt avser yrkesutbildning, av en medborgare i en annan medlemsstat som lagligen uppehåller sig i den förstnämnda medlemsstaten kräver en inskrivningsavgift för att den medborgaren skall få delta i undervisningen men inte kräver en sådan avgift av de egna medborgarna, innebär detta en diskriminering på grund av nationalitet som är förbjuden enligt artikel 7 i fördraget.

O'Keeffe Pescatore

Bosco Koopmans Bahlmann

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 13 juli 1983.

P. Heim
Justitiesekreterare

A. O' Keeffe
Ordförande på fjärde avdelningen